

Ks. dr hab. Tadeusz RERON
Papieski Wydział Teologiczny
we Wrocławiu

RECENZJA **ROZPRAWY DOKTORSKIEJ**

Ks. mgr lic. Rafała Kubiaka, Realizacja powołania do świętości w życiu
 błogosławionej Marii Euthymii Üffing (1914-1955), Lublin 2024, ss. 242.

Promotor: o. prof. dr hab. Andrzej Derdziuk OFMCap.

Celem życia duchowego jest osiągnięcie przez człowieka świętości, do której wzywa go Bóg. Tak jak życie duchowe tak samo i świętość nie jest zarezerwowana tylko dla niektórych osób wierzących. Jest ona celem, który Bóg, źródło wszelkiej świętości, stawia przed człowiekiem stworzonym na Jego obraz i podobieństwo. Wezwanie to, zawarte w samym akcie stwórczym Boga, staje się przykazaniem: „Bądźcie świętymi, bo Ja jestem święty” (Kpł 19, 2). Świętość – Boży atrybut – staje się w ten sposób powołaniem każdego człowieka.

Bóg stworzył człowieka, aby osiągnął on swą pełnię, nie w sposób bierny, lecz uczestnicząc w Bożym dziele. Jej osiągnięcie jest zatem ostatecznym celem i zasadą jednoczącą cały rodzaj ludzki. Św. Augustyn mówi stanowczo: „Stworzyłeś nas dla siebie, Panie, i niespokojne jest nasze serce, dopóki nie spocznie w Tobie” (Wyznania, I, 1). W tym kontekście całkowicie zrozumiałe są słowa św. Pawła do Efezjan: „W Nim bowiem wybrał nas przed założeniem świata, abyśmy byli święci i nieskalani przed Jego obliczem. Z miłości przeznaczył nas dla siebie jako przybranych synów poprzez Jezusa Chrystusa, według postanowienia swej woli” (Ef 1, 4-5).

Skoro wszyscy ludzie są powołani do świętości, to dla chrześcijan jest ona autentyczną potrzebą. Do wszystkich skierowane zostało zaproszenie Jezusa: „Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski” (Mt 5, 48). Do wszystkich też odnoszą się słowa św. Pawła: „Albowiem wolą Bożą jest wasze uświęcenie” (1 Tes 4, 3).

Powołanie do świętości ma zatem charakter uniwersalny. Nikt nie jest z niego wyłączony. Wszyscy wierzący w Chrystusa są powołani do świętości. Przypominał o tym w sposób jednoznaczny Sobór Watykański II, w konstytucji „Lumen gentium” naucza: „wszyscy w Kościele, niezależnie od tego, czy należą do hierarchii, czy są przedmiotem jej funkcji pasterskiej, powołani są do świętości, zgodnie ze słowami Apostoła: «Albowiem wolą Bożą jest uświęcenie wasze» (LG 39).

Świętość, o której mówi Sobór i do której wszyscy są powołani, nie jest rozumiana jako ideał czysto teoretyczny, wprawdzie piękny, lecz nieosiągalny. Także dążenie do niej nie powinno być czymś abstrakcyjnym, ogólnym, lecz winno stać się autentycznym programem życia. „Szukajcie świętości w codziennym życiu” – mówił bł. Jan Paweł II (homilia w Mariborze, 19 maja 1996 r.). Nie polega ona oczywiście na dokonywaniu rzeczy niezwykłych. „Nie należy mylnie pojmować tego ideału doskonałości jako swego rodzaju wizji życia nadzwyczajnego, dostępnego jedynie wybranym «geniuszom» świętości. Drogi świętości są wielorakie i dostosowane do każdego powołania” (NMI 31) nauczał św. Jan Paweł II w liście „Novo millennio ineunte”.

Właśnie ks. R. Kubiak zajął się ukazaniem drogi realizacji powołania świętości przez bł. s. Marię Euthymię Üffing. Według Autora dysertacji droga ta w wykonaniu błogosławionej wypełniała się w trudnych czasach nazizmu. Ta niemiecka pielęgniarka zdołała jednak pozostać wierna wartościom chrześcijańskim i sprzeciwić się zbrodnicy nakazom praktyk reżymu.

Omówienie rozprawy. Dysertację ks. mgra lic. R. Kubiaka stanowi pięć rozdziałów poprzedzonych wykazem skrótów (s. 7-9), wstępem (s. 11--14) i co zasługuje na szczególną uwagę, uzupełnionych bogatą bibliografią (s. 197-214). Całość zamknięta jest podsumowującym zakończeniem (s. 179-183). Ponadto pracę uzupełnia spis ilustracji związanych z życiem s. Euthymii (s. 215-236). Rozprawa jest bardzo wnikliwa i rozpisana na rozdziały oraz paragrafy, co ułatwia czytelnikowi dobre uchwycenie problematyki rozprawy w jej szczegółach.

We wstępie Autor wskazuje, że „wszystko to co mówi Księga Przysłów mówi o dzielnej niewieście, należy odnieść także do s. Marii Euthymii jako niewiasty ośmiu błogosławieństw, wzorowej zakonnicy oraz pielęgniarki” (s. 11). Jak podkreśla dalej ks. Rafał Kubiak jej postawa moralna wobec narodowego socjalizmu Trzeciej Rzeszy jest godna naśladowania, jest ona bowiem przykładem heroicznej zakonnicy oporu wobec ideologii nazizmu (por. tamże).

W każdej rozprawie doktorskiej we wstępie należy zarysować cel dysertacji. Toteż Autor dość skrupulatnie starał się z tego zadania wywiązać. Podkreśla on, że celem pracy doktorskiej jest „analiza życia oraz postaw moralnych niemieckiej siostry zakonnej – Marii Euthymii Üffing” (tamże).

Ks. Doktorant z kolei informuje czytelnika, że „dysertacja może stanowić impuls do dalszej dyskusji, oscylującej wokół tematu wzorca osobowego współczesnych lekarzy, pielęgniarek i opiekunów chorych” (s. 12). Autor pracy doktorskiej, nie zauważa jednak, że czasy nazizmu na szczęście dawno minęły, a obecnie są zupełnie nowe problemy natury bioetycznej oraz te, które dotyczą roli pracowników naukowych w medycznych placówkach leczniczych oraz badawczych. Ponadto ks. Kubiak informuje, że „proponowana dysertacja opierać się będzie na metodach: historyczno-krytycznej, analitycznej, syntetycznej, porównawczej i opisowo-kontekstualnej” (tamże). Powstaje pytanie, czy nie za dużo tych metod i czy są w przedstawionej do recenzji pracy rzeczywiście zrealizowane?

Recenzent zauważa, że we wstępie brak jest przedstawienia stanu badań, czyli kto już coś na ten temat napisał. Z uwag, w dalszej kolejności trzeba zauważyć że nie ma tam omówienia źródeł.

Zarysowany we wstępie plan pracy jest słuszny. Omówienie rozdziałów jest jednakże nieco skromne.

Doktorant rozprawy w **rozdziale pierwszym** (s. 15-41) ukazuje najpierw zarys dziejów diecezji monasterskiej. Na początku rozdziału zostaje przedstawione powstanie tejże diecezji, a następnie organizacja misyjna na jej terytorium. Z kolei Doktorant opisuje troskę miejscowego biskupa o formację duchowieństwa. Przedstawione są tu także istniejące zakony i zagrodenia zakonne w diecezji Münster. Ks. Kubiak nakreśla w tym rozdziale również sytuację Kościoła katolickiego w okresie narodowego socjalizmu, skupia się tu także na ukazaniu stosunku Ordynariusza diecezji monasterskiej bł. Klemensa von Galena do nazizmu.

Jego **rozdział drugi** (s. 43-62) przedstawia powstanie i rozwój Zgromadzenia Sióstr św. Klemensa z Münster. Autor najpierw ukazuje erygowanie Domu Zakonnego Sióstr św. Klemensa w latach 1808-1850, gdzie od samego początku towarzyszyła idea zajmowania się opieką nad osobami starszymi i chorymi, a co przyniosło uznanie na terenie całych Niemiec. Z kolei Doktorant opisuje rozwój zgromadzenia w latach 1851-1900. W końcu omówione jest tu rozprzestrzenienie się zgromadzenia w latach 1901-1933.

W **trzecim rozdziale** (s. 63-105) ks. Kubiak opisuje sylwetkę duchową siostry Marii Euthymii Üffing. Rozpoczyna ją od przedstawienia okresu jej dzieciństwa oraz formacji zakonnej. Z kolei wskazuje na jej posługę w szpitalu św. Wincentego, gdzie m.in. opiekowała się jeńcami wojennymi i imigrantami wywiezionymi do przymusowych prac na terenie Niemiec, a w szczególności nad: Anglikami, Francuzami, Rosjanami, Polakami i Ukraińcami. Opiekowała się nimi z niezmierną troską i serdecznością. Następnie Autor ukazuje jej chorobę

i śmierć. W końcu Autor rozprawy koncentruje się na ukazaniu świętości życia s. Euthymii, która była w tych trudnych czasach nazywana przez chorych „aniołem”.

Rozdział czwarty (s. 107-158) poświęcony jest praktyce cnót w życiu s. Marii Euthymii Üffing. Według Autora, który w dość długim wstępie (s. 107-114) mówi co rozumie się pod pojęciem cnoty heroicznej, zajmuje się omówieniem roli cnót teologicznych (wiara, nadzieja i miłość) w jej życiu. Następnie omawia realizację przez bł. s. Marię Euthymię czterech cnót kardynalnych, a mianowicie - roztropności, męstwa, umiarkowania i sprawiedliwości. W końcu Doktorant przechodzi do omówienia duchowego oddziaływania jej przykładu życia. W dużej mierze koncentruje się on tu na przedstawieniu cnót, które są konieczne do przeprowadzenia procesu beatyfikacyjnego, następnie przedstawia formy kultu s. Marii Euthymii oraz świadectwa osób, które miały kontakt z błogosławioną. Francuski duchowny Emile Eche, który jako jeńiec wojenny przebywał przez wiele lat w szpitalu w Dinslake, wystawił jej wspaniałe świadectwo: „W obcowaniu z chorymi przejawiała bezgraniczną miłość bliźniego oraz życzliwość. Dla niej nic nie było za dużo. Wiedziała, że chorzy nie tylko cierpieli na ciele, ale także musieli znosić wiele innych cierpień. Przez to jakże ludzkie podejście i życzliwość do chorych przekazywała im poczucie bezpieczeństwa. Modliła się z chorymi i troszczyła się, aby mogli przyjmować sakramenty”.

S. Euthymia bardzo kochała swoją pracę z chorymi, a nowe powołanie do pracy w pralni przyjęła jako oczywiste: „Przecież to wszystko dla Wielkiego Boga”. Pomimo nawału zadań i wyteźonej pracy pozostała zawsze radosna i uśmiechnięta, chętna do pomocy; dla każdego znalazła dobre słowo i stała zawsze po stronie potrzebujących. Żyła codziennością w nadzwyczajny sposób. Każdą wolną chwilę, których w jej życiu nie było zbyt wiele, spędzała modląc się przed Tabernakulum.

Rozdział piąty natomiast (s. 159-189) ukazuje postawę moralną siostry Marii Euthymii Üffing w sytuacji ideologii narodowego socjalizmu wobec Sióstr Świętego Klemensa. Autor wskazuje tu m. in. na represje ekonomiczne i wszelkie utrudnienia formalne, do których zaś należały: wstrzymanie dotacji państwowych, oskarżenia i procesy sądowe sióstr świętego Klemensa. Ks. Rafał Kubiak omawia tu także ustawodawstwo hitlerowskie w sprawie egzaminów pielęgniarzkich oraz indoktrynację pielęgniarek ze zgromadzenia św. Klemensa poprzez obowiązkowe szkolenia: „Naziści mieli bowiem w planach takie ukształtowanie sióstr zakonnych, aby ich postawy oraz postępowanie stały w zgodzie z ideologią faszystowską” (s.175).

W dalszej części rozdziału Doktorant skupia się na kwestiach bioetycznych tego okresu czasu. Najpierw podejmuje preferowaną wówczas kwestię ideologii czystości rasowej i odnowy biologicznej narodu niemieckiego, a następnie przedstawia obowiązek przymusowej sterylizacji niektórych osób oraz kwestię stosowania eutanazji wobec ludzi fizycznie i psychicznie chorych.

W zakończeniu (s. 191-196) ks. Kubiak dokonując dość obszernego streszczenia dysertacji dochodzi do wniosku, że analiza literatury źródłowej stała się podstawą do podania pozytywnej odpowiedzi na postawione we wstępie pytania, a mianowicie, że świętość jest możliwa nawet w tak trudnych czasach jak nazizm. „Temat zbrodni nazistowskiej medycyny w czasie II wojny światowej pozostaje niemiernie aktualny i ważny. Przypomina o ciemnej stronie historii medycyny, gdzie osoby zobowiązane do ratowania życia sprzeniewierzyły się swojej misji, uczestnicząc w okrutnych eksperymentach i zbrodniach przeciw ludzkości” (s. 191). Następnie Autor dodaje, że „główna teza pracy, mówiąca o jej (s. Euthymii) możliwym wpływie na współczesne pielęgniarstwo została dowiedziona poprzez analizę jej działań i postawy moralnej” (tamże).

2. Ocena rozprawy. Wybór tematu przez ks. Rafała Kubiaka jest bardzo trafny. Przedstawienie problematyki wartości życia ludzkiego w ogóle, a zwłaszcza w czasach niemieckiego nazizmu jest wciąż aktualne. Kwestia troski o życie ludzkie od poczęcia aż do

naturalnej śmierci stanowiła zawsze przedmiot zainteresowania Kościoła, w jego posłudze nauczania i praktyce duszpasterskiej. Realizacja świętości w tym czasie była szczególnym osiągnięciem. Ta skromna zakonnica przez swą ofiarną służbę w jakże nadzwyczajnych warunkach pokazała jak wielką moc przemieniania świata ma życie czerpane z wiary i Ewangelii. Czerpiąc siły z naśladowania Chrystusa potrafiła stworzyć jeńcom wojennym poczucie bezpieczeństwa i spokoju». Papież Jan Paweł II w czasie swojej wizyty pasterskiej w Münster w dniu 1 maja 1987 powiedział, że „Miłość zwycięża nienawiść”.

Zanim zostanie bardziej szczegółowo oceniona strona merytoryczna i formalna pracy, już teraz warto podkreślić jej zasadniczy walor, jakim jest ukazanie najważniejszych postulatów Kościoła dotyczących moralnych aspektów świętości każdego życia ludzkiego i to w niezwykle dramatycznych czasach.

Zasadność tematu i jego sformułowanie. Nie ulega wątpliwości, że wartość przedstawionej do oceny rozprawy wiąże się najpierw w sposób istotny z wyborem problematyki. Zagadnienie ukazania, że właśnie świętość ma swój związek z teologicznymi cnotami wiary, nadziei i miłości oraz z cnotami kardynalnymi. Istota tej świętości może być realizowana w różnych stanach życia w Kościele i w świecie na różnych drogach życia, powołania i zawodu. Jej jedność sprowadza się do miłości Boga i bliźnich. W tym sensie wszelkie powołania, zawody i stany życia mogą i winny stanowić szansę dla urzeczywistnienia powołania do doskonałej miłości Boga i ludzi.

Ponadto warto podkreślić, że życie ludzkie zawsze znajdowało się w centrum zainteresowania teologii moralnej. Jest ono nie tylko zagadnieniem niezwykle aktualnym w obecnych czasach, ale też jednym z najważniejszych aspektów zwłaszcza posoborowego nauczania Kościoła.

Układ rozprawy. Układ rozprawy ks. Rafała Kubiaka jest formalnie poprawny i merytorycznie uzasadniony. Autor zaprezentował w sposób kompetentny i rzetelny wyniki swoich wieloletnich badań. Przedstawiony układ pracy świadczy o dobrym odczytaniu ważnych akcentów nauczania Kościoła na temat realizacji świętości w życiu każdego chrześcijanina, a co godne podkreślenia zwłaszcza w czasach niemieckiego nazizmu. Doktorant zwłaszcza skupił się na wierności wartościom moralnym skromnej siostry ze Zgromadzenia ss. Klementynek, s. Marii Euthymii Üffing. Podział na wstęp, rozdziały, paragrafy i podpunkty oraz zakończenie, tworzy jasny plan podjętej refleksji i komplementarnie obejmuje całość zagadnienia.

Źródła i opracowania. Cennym dorobkiem pracy ks. mgra lic. Rafała Kubiaka jest udokumentowanie swych wywodów materiałem źródłowym i bogatą literaturą. Autor dotarł do najważniejszych dokumentów dotyczących podjętego tematu. Są nimi źródła archiwalne (archiwum Sióstr św. Klemensa w Domu Macierzystym w Münster, archiwum diecezji monasterskiej i archiwum parafialne Polskiej Misji Katolickiej w Münster) oraz dokumenty nauczania Kościoła katolickiego.

Zebrana literatura jest wystarczająca do opracowania wymienionego tematu. Szkoda jednak, że Autor nie uwzględnił literatury na opracowywany temat, m.in. takich pozycji, które można znaleźć w polskich zbiorach bibliotecznych: Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, Nowa Karta Pracowników Służby Zdrowia, Katowice 2017, R. Fenigsen, Eutanazja. Śmierć z wyboru? Poznań 1993; Dar ludzkiego życia. „Humanae vitae donum”, red. K. Majdański, T. Styczeń, Lublin 1991; B. Chyrowicz (red.) Przedłużanie życia jako problem moralny Lublin 2008; J. Wróbel, Tożsamość bioetyki katolickiej, Lublin 2020; T. Reroń, Etyka w szpitalu. Diakonia-medycyna-duszpasterstwo, Wrocław 2020; Świętość ludzkiego życia. Wokół instrukcji „Dignitas personae”, red. T. Reroń, Wrocław 2009.

Dobrze byłby też gdyby Doktorant w swej pracy wykorzystał np. teksty w j. włoskim, które odnoszą się wprost do podejmowanej tematyki, a mianowicie eutanazji i sterylizacji: Dizionario Enciclopedico di teologia morale, red. L. Rossi, A. Valsescchi, Milano 1987 oraz w

j. niemieckim: Orientierung finden. Ethik der Lebensbereiche, red. K. Artntz, M. M. Heimbach-Steins, J. Reiter, Freiburg im Breisgau 2008; Medizinische Ethik im Wandel. Grundlagen-Konkretionen-Perspektiven, red. E. Schockenhoff, A.J. Buch, M. Volkenandt, Schwaben 2005; Eingriff in das vorgeburtliche menschliche Leben. Biologische Grundlagen und ethische Reflexionen, red. U. Gebhard, C. Hössle, F. Johansen, Neukirchen 2008.

Uwagi co do bibliografii i przypisów. Ks. Kubiak zawarł bibliografię na 32 stronach. Autor na początku pracy umieścił wykaz skrótów. Szkoda, że nie uwzględnił w niej takich m.in. pozycji bibliograficznych, które często cytuje, a które wydłużają niepotrzebnie przypisy: np. L'Osservatore Romano, Encyklopedia nauczania moralnego, dokumenty II Soboru Watykańskiego i papieży, archiwa Sióstr św. Klemensa oraz diecezji monasterskiej,

Ks. Kubiak przy podziale bibliografii nie ustrzegł się pewnych błędów. Część bibliografii stanowi nauczanie Kościoła (s. 189-190). Stawiam pytanie, czym się kierował Doktorant przy ustalaniu kolejności poszczególnych dokumentów kościelnych? Inną wartość bowiem stanowi nauczanie Komisji Duszpasterstwa Episkopatu Polski, a inną Katechizmu Kościoła Katolickiego, czy też Soboru Watykańskiego II. Drugą część źródeł stanowi nauczanie papieskie. Autor umieścił dokumenty papieskie według alfabetu, a tymczasem należało to uczynić według daty ich opublikowania (s. 190-195), a więc najpierw nauczanie Piusa XII, a na końcu Franciszka. Ponadto należało uwzględnić hierarchię ważności tekstów, inne znaczenie mają np. orędzia, czy pozdrowienia skierowane do wiernych. Niektóre dokumenty nie odnoszą się wprost do tematu pracy, może zatem należało zastosować dla lepszej przejrzystości podział na źródła pierwszorzędne i drugorzędne? Szkoda, że w bibliografii nie ma prostego podziału na źródła, opracowania i literaturę pomocniczą.

Wymieniając tytuł książki podaje się miasto, a nie nazwę wydawnictwa „ETHOS”, chyba, że chodzi o artykuł w tym czasopiśmie, wówczas należy podać rok, rocznik i numer (s. 31).

W przypisach, kiedy cytuje się ten sam artykuł jeden po drugim należy napisać „tamże” (np. s. 51).

W przypisie podając artykuł cytowanego już wcześniej autora, należy napisać: art. cyt. (np. s. 59).

Na s. 96 Autor przytacza wypowiedź A. Nowickiego, ale nie umieszcza przypisu, skąd ona pochodzi.

Autor cytuje książkę w języku niemieckim, ale miejsce wydania podaje w języku polskim (Monachium), s.175.

Merytoryczna ocena rozprawy. Dysertację od strony merytorycznej należy ocenić pozytywnie. Autor dogłębnie i poprawnie odczytał postulaty związane z faktem, że właśnie być świętym to upodobnić się we wszystkim do Chrystusa: w myślach, uczuciach, słowach i czynach. Najbardziej charakterystyczną cechą świętości jest miłość (kochać Boga ponad wszystko i bliźniego jak siebie samego), która ożywia wszystkie cnoty: pokorę, sprawiedliwość, pracowitość, czystość, posłuszeństwo, radość. Jest to cel, do którego powołani są wszyscy ochrzczeni, a który osiąga się dopiero w niebie, po życiu wypełnionym walką i z pomocą Bożą. Ukazał to Autor w kontekście życia błog. siostry klementynki Euthemii Üffing w czasie panującego nazizmu.

Świętość chrześcijanina zawsze była w centrum uwagi nauczania Kościoła. Dowodzi tego Doktorant na podstawie wybranych publikacji wyjętych z archiwów Sióstr św. Klemensa, archiwów diecezji monasterskiej, archiwum z Berlina i archiwum parafialnej Polskiej Misji Katolickiej w Münster oraz z nauczania Kościoła zwłaszcza posoborowego. Trzeba podkreślić, że ks. Rafał Kubiak umiejętnie je „wyłuskał” z tekstów archiwalnych oraz bogatego nauczania Kościoła zwłaszcza posoborowego. Ujęcie opracowanego w dysertacji przez Autora tematu jest twórcze i oryginalne.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że Autor mocno powiązał niezwykle ofiarną pracę sióstr klementynek wśród chorych z ich dążeniem do świętości. Ich bezgraniczna miłość do Boga i ludzi jest godna szczególnego podkreślenia. Wśród pracujących w szpitalu sióstr wyróżniała się w tym względzie s. Ethemia Üfing.

Język rozprawy. Dysertacja została napisana językiem starannym i poprawnym. Płynność języka jest tym bardziej godna podkreślenia. O zawartości treściowej rozprawy czytelnik jest w zasadzie dobrze poinformowany w poszczególnych rozdziałach, na uznanie zasługuje zamieszczone podsumowanie poszczególnych rozdziałów.

Autor rozprawy posługiwał się jednakże niekiedy zbyt długimi zdaniami. Jednym z przykładów jest: „Kongregacja skromnych, pokornych, żyjących w zgodzie ze Słowem Bożym, sióstr zakonnych zyskała światową sławę wraz z momentem beatyfikacji siostry Marii Ethymii Üfiing, jednej z członkiń zgromadzenia, co miało miejsce w roku 2001” (s. 44).

W pracy można znaleźć, zdaniem recenzenta, kilka niefortunnych sformułowań, np. „Siostry Klementynki działają zarówno obecnie, jak i na początku funkcjonowania zgromadzenia jako kontynuatorki dzieła Jezusa. To w nim upatrują odpowiedzi na wiele pytań dotyczących sensu życia i prawd Bożych” (s. 43). „Dzięki oszczędnościom, jakie zyskał szpital przez ograniczenie przyjęć, dzięki otrzymaniu darowizn spadkowych, jak również dzięki przystąpieniu do zgromadzenia dwóch nowych sióstr opiekunek, liczba przyjmowanych pacjentów mogła zostać podniesiona do 45” (s. 63). „Rozdział drugi poświęcony historii Zgromadzenia Sióstr Świętego Klemensa w Münster, z którego wywodziła się bohaterka pracy” (s.191). „Jej życie było dość krótkie. Dość szybko została powołana do armii Pana w niebie” (s. 82). „Cnota męstwa towarzyszyła Marii Euthymii całe życie. Odznaczała się nią już w dzieciństwie zbierając grzyby i jagody w lesie W gospodarstwie rolnym nie bała się zwierząt, a wręcz przeciwnie głaskała je i mówiła do nich” (s.125). „Wśród osób znajdujących się w okolicach kaplicy krążył również fotograf Otto Ferlemann” (s. 149).

Istotne osiągnięcia rozprawy. Uzasadnienie słuszności tematu i wskazania na merytoryczną wartość rozprawy dowodzą, że R. Kubiak sprostował podjętym zamierzeniom. Doktorant, jako kapelan sióstr klementynek, dobrze zagłębił się w ich życie duchowe i wykonywanie w szpitalu prace. Jego zdaniem siostra Üfing - skromna zakonnica - przez swą ofiarną służbę w jakże zwyczajnych warunkach pokazała jak wielką moc przemieniania świata ma życie czerpane z wiary i Ewangelii. Czerpiąc siły z naśladowania Chrystusa potrafiła stworzyć jeńcom wojennym poczucie bezpieczeństwa i spokoju.

W wypowiedziach Magisterium Kościoła na zadany sobie temat Autor także właściwie odczytał zasadnicze przesłanie współczesnych teologów na temat różnorodnych dróg realizacji świętości w życiu współczesnych chrześcijan. Doktorant słusznie podkreślił, że wypowiedzi Magisterium Kościoła na temat roli jaką zyskuje we współczesnym świecie świętość domaga się pełniejszych ujęć tej rzeczywistości od strony teologicznej. Stanowią one bez wątpienia skok jakościowy w jego nauczaniu na ten temat.

Pytania i wątpliwości na kanwie rozprawy. Lektura rozprawy doktorskiej, którą należy wysoko ocenić, przynosi kilka uwag, raczej do dyskusji, aniżeli mającej charakter poważnych zarzutów.

W dysertacji jest mowa o Zgromadzeniu Sióstr świętego Klemensa, do którego wstąpiła s. Euthymia. Zwykle przy wskazaniu na kogoś z danego Zgromadzenia podaje się skrót nazwy tegoż, np. CSSR Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela – redemptoryści. Chciałbym zapytać w tym miejscu jaki jest skrót nazwy Sióstr Klementynek, ponieważ ks. Doktorant nie podaje go ani razu w całej rozprawie?

Ks. Doktorant mylnie wskazuje kolejność cnót kardynalnych. Według Katechizmu Kościoła Katolickiego, na który się powołuje, powinno być: roztropność, sprawiedliwość, męstwo, umiarkowanie (KKK, nr 1806-1809), a nie jak podaje: „roztropność, męstwo, umiarkowanie oraz sprawiedliwość” (s.120).

Autor pisze na s. 192 w odniesieniu do s. Euthymii, że „tajemnicą jej życia była mistyka widzenia”. Chciałbym zapytać na czym polegała ta „mystyka widzenia”? Z kolei Doktorant pisze, że „w latach 1795-1797 Clemens August odbył wraz ze swoim bratem Franciszkiem Ottonem podróż do Włoch, podczas której utwierdził się jeszcze w swoich przekonaniach odnośnie utrwalonego wcześniej światopoglądu. W roku 1798 otrzymał on z rąk swojego innego brata Kaspara Maximiliana, święcenia kapłańskie” (s. 46). Stawiam pytanie: od kiedy to święcenia kapłańskie otrzymuje się od brata zakonnego, a nie od biskupa?

Na s. 122 ks. Kubiak stwierdza: „S. Euthymia głębokie rany chorych obmywała pobłogosławioną przez kapłana wodą. Dodawała także egzorcyzmowanej soli do podawanych pacjentom posiłków. Podczas wizytacji szpitala poprzez wysoko postawionych oficerów SS, zaparzyła herbatę na egzycermowanej wodzie, a następnie podawała ją swoim gościom do spożycia”. Zapytuję w tym miejscu jaki jest stosunek Doktoranta do tego rodzaju praktyk, których nie ma w rytuałach liturgii rzymskiej?

Z lektury dysertacji można dowiedzieć się, że: „wewnętrznie nie godziła się na to, znała bowiem swoje koleżanki...” (s. 173). Bez wątplenia siostry żyjące we wspólnocie zakonnej są koleżankami, ale czy nie lepiej byłoby napisać znała dobrze swoje współsiostry?

W zakończeniu na s. 194 Auror pisze, że „niniejsza praca nie pretenduje do całościowego omówienia zagadnienia poruszonego w temacie. Konieczność wyboru zmusiła do pominięcia wielu aspektów”. Chciałbym w tym miejscu zapytać jakich?

Fakt, że omawiana tu rozprawa może budzić pewne dyskusje, a także konkretne zastrzeżenia, nie oznacza wcale, że kwestionuje się tu jej zasadniczą wartość. Autor dysertacji wykazał się bowiem dużą pracowitością w zebraniu i zinterpretowaniu materiału źródłowego, sięgnął po liczne opracowania oraz potrafił stworzyć względnie zwarty obraz postulatów odnośnie życia moralnego ówczesnego i współczesnego chrześcijanina.

Trzeba także podkreślić dobry styl pracy, klarowność języka, nawet jeśli Autor nie ustrzegł się w niej pewnych niejasności. Nie ulega wątpliwości, że niezależnie od wyrażonych zastrzeżeń i wskazania pewnych braków rozprawa ks. Rafała Kubiaka jest potwierdzeniem jej dobrego warsztatu naukowego i ogromnej pracowitości. Przedstawiona przez Doktoranta rozprawa, mimo poczynionych uwag, wnosi niewątpliwy wkład w polską myśl teologiczną i może być wykorzystana jako materiał źródłowy do dalszych badań.

3. Wniosek końcowy.

Ocena całości rozprawy Doktoranta jest pozytywna i zasługuje na uznanie. Właściwe postawienie problemu, wyrażone w sformułowaniu tematu pracy zostało wyczerpująco opracowane i wyjaśnione w kolejnych częściach rozprawy. Świadczy to o dobrym opanowaniu warsztatu naukowego. Pozwoliło to na dobre wykorzystanie obfitych źródeł i opracowań. Wywody prowadzone zgodnie z przyjętym planem cechuje przejrzystość sformułowań i wyprowadzonych wniosków. Dysertacja doktorska ks. Rafała Kubiaka pt. „Realizacja powołania do świętości w życiu błogosławionej Marii Euthymii Úffing (1914-1955)”, stanowi wartościowy przyczynek do opracowania podstawowego aspektu teologii moralnej oraz jej istotnego zagadnienia jakim jest troska o świętość chrześcijanina w kontekście okazywania szacunku i ratowania życia każdego człowieka.

Dysertacja jest napisana poprawnie, zarówno od strony merytorycznej, jak i formalnej. Spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, dlatego też stawiam wniosek do Rady Instytutu Nauk Teologicznych Wydziału Teologii KUL o dopuszczenie ks. mgra lic. Rafała Kubiaka do dalszych etapów przewodu doktorskiego oraz wyrażam przekonanie, że rozprawa ta będzie stanowiła ważny element dorobku naukowego Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

Wrocław, 4 IX 2024 r.

[ks. dr hab. Tadeusz Reroń, PWT Wrocław]

